

Bomenbehoudbeleid 2026

Gilze en Rijen

Colofon:

Status: Concept

Bevoegd orgaan: De gemeenteraad van de gemeente Gilze en Rijen;

Datum: 10 maart 2026

Inhoud

Hoofdstuk 1 Kaders	4
1.1 Begripsomschrijvingen	4
Hoofdstuk 2 Verbod tot vellen	6
2.1 Wanneer geldt een verbod tot het kappen van bomen?.....	6
2.1.1 Binnen de bebouwingscontour houtkap.....	6
2.1.2 Buiten de bebouwingscontour houtkap.....	6
2.2 Plantenziekte	7
Hoofdstuk 3 Beoordelingsregels	8
3.1 Algemene beoordelingsregels.....	8
3.2 Beoordelingsregels voor waardevolle en monumentale bomen.....	9
3.2.1 Monumentale bomen: Zwaarwegend maatschappelijk belang.....	9
3.2.2 Waardevolle bomen: Maatschappelijk belang.....	9
3.3 Aanvraag omgevingsvergunning voor het vellen	10
3.4 Intrekken of wijzigen omgevingsvergunning.....	10
Hoofdstuk 4 Handhaving.....	11
4.1 Handhavingsaspecten	11
4.2 Registratie.....	11
Hoofdstuk 5 Compensatie	12
5.1 Compensatieplicht.....	12
5.2 Compensatiebesluit.....	12
5.3 Uitvoering compensatieplicht	12
5.4 Eisen Compensatieplan	12
5.5 Kosten.....	12
5.6 Compensatietermijn.....	13
5.7 Hoogte financiële compensatie.....	13

Hoofdstuk 1 Kadern

In de gemeente Gilze en Rijen is op 22 november 2021 het Boombeleidsplan in werking getreden. Het bomenbeleidsplan geeft aan hoe we met bomen omgaan en hoe we hun waarden koesteren, beschermen en versterken. De basis daarvan is het behoud en de bescherming van bestaande bomen. We willen door goed beheer en zorg voor de groeiplaatsen onze bomen zo lang mogelijk vitaal en gezond houden. Daarmee bouwen we aan een gezond en toekomstbestendig bomenbestand.

In december 2025 is het Programma Groen in de kernen vastgesteld. In dit programma worden de volgende ambities vastgelegd (en op basis daarvan overgenomen in de Omgevingsvisie):

- A. In 2035 willen we 10% meer openbaar groen in onze kernen.¹
- B. In 2050 streven we er naar dat elke kern aan de 3-30-300 regel voldoet (zicht op 3 grote bomen, 30% kroonbedekking in de wijk, 300 meter tot openbaar groen).

Analyse van de 3-30-300 regel geeft aan dat er winst te halen is om dit doel te bereiken. Dit doen we door in te zetten op het planten van extra bomen en groen en het bestaande groen te behouden en waar mogelijk ruimte te geven om groter en vitaler te worden. Deze opgaven en kadern maken dat we in tegenstelling tot het verleden niet meer spreken over kapbeleid, maar over Bomenbehoudbeleid. De basishouding op dit onderdeel is dat we meer terughoudend willen zijn: Niet kappen, tenzij....

1.1 Begripsomschrijvingen

In deze beleidsregel wordt verstaan onder:

- *bebouwingscontour houtkap*: bebouwingscontour als bedoeld in artikel 5.165b Besluit kwaliteit leefomgeving.
- *boom*: een houtig opgaand gewas zowel levend als afgestorven.
- *boomdeskundige*: persoon in het bezit van een ETT (European Tree Technician) certificaat of aantoonbaar vergelijkbaar kennisniveau.
- *bomenonderzoek*: onderzoek waarin o.a. de boomsoort, standplaats, vitaliteit en levensverwachting van de boom wordt onderzocht. Het onderzoek dient uitgevoerd te worden door een boomdeskundige.
- *college*: college van burgemeester en wethouders.
- *compensatieplicht*: een voorschrift voor compensatie van de gevelde boom of houtopstand behorende bij een vergunning of ander besluit met een voorschrift tot compensatie van een gevelde of anderszins teloorgegangene boom of houtopstand;
- *Dendrologische waarde*: De boom of houtopstand is dendrologisch waardevol als het een soort betreft die in Nederland zeldzaam of zeer zeldzaam is. Per variëteit wordt dit aangegeven in het boek Dendrologie van de lage landen (meest recente druk), en in het standaard werk "Atlas wilde bomen en struiken, Landschappelijk groen erfgoed in de provincies van Nederland en Vlaanderen" onder redactie van Bert Maes, en de digitale kaart die hier te vinden is.
- *financiële compensatie*: compensatie door het storten van een bedrag in de reserve van het bomencompensatiefonds;
- *fysieke compensatie*: compensatie door de aanplant van gelijkwaardig nieuw groen, of fysieke investering in bestaand groen (bijvoorbeeld door opwaarderen van een groeiplaats);
- *groenstructuur*: groenstructuren zoals opgenomen in het Programma Groen in de kernen.
- *groene reden*: vellen omwille van groenbeheer, ten gunste van natuur ofwel als gevolg van onrechtmatige hinder;

¹ We hanteren als referentiejaar 2024 zoals voorgeschreven in de Natuurherstelverordening.

- *herdenkingsboom*: Een boom geplant ter nagedachtenis aan een memorabele gebeurtenis zoals geboorte, huwelijk, jubileum of herdenking.
- *houtopstand*: Houtopstand als bedoeld in artikel 1.1 van de Omgevingswet, te weten: zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend.
- *Inboet*: het vervangen van een boom of houtopstand binnen een door het college te bepalen termijn, wanneer blijkt dat deze niet aanslaat;
- *kandelaberen*: (terug)snoeien tot op de hoofdtakken van een boom, alle gesteltakken worden tot tussen de 35 en 50% van de taklengte ingekort, resterende takken worden kort gezet. Onder “kandelaberen” wordt in de verordening bomen 2024 ook “kandelaren” verstaan.
- *kandelaren*: (terug)snoeien tot op de hoofdtakken van een boom, alle gesteltakken worden tot tussen de 50% en 75% van de taklengte ingekort, resterende takken worden kort gezet.
- *kwetsbare boomzone*: De boomzone die aangegeven staat op de Bomenposter “Werken Rondom Bomen” van het Norminstituut Bomen. Het gaat om de kroonprojectie van een boom, en tot 1,5 m daarbuiten.
- *monumentale boom of houtopstand*: Boom met een leeftijd van ten minste 80 jaar, een herdenkingsboom, veteranenboom, boom met dendrologische waarde of zeldzame boom, die niet in een onomkeerbare slechte conditie verkeert.
- *NVTB methode*: de geldende Taxatiemethode van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen, te vinden op de website van www.boomtaxateur.nl
- *Onomkeerbare slechte conditie*: De vitaliteit van de boom is dermate slecht dat volledig verval van de boom, ondanks maatregelen, binnen 5 jaar te verwachten is.
- *plangebied*: het begrensde gebied waar de activiteit vellen of de ruimtelijke ontwikkeling plaats vindt;
- *reserve bomencompensatiefonds*: reserve voor storting van financiële compensatie van de kap van een boom of houtopstand. Deze middelen worden ingezet voor de aanplant van nieuwe houtopstanden.
- *rode reden*: alle redenen die niet onder groene reden vallen. Het zijn redenen voor vellen, die niets te maken hebben met het beheer van bomen;
- *taxatiewaarde*: de vastgestelde monetaire waarde volgens de NVTB methode.
- *taxeren*: Taxeren van (schade aan) een boom wordt beoordeeld via de NVTB methode conform de meest recente richtlijnen.
- *vellen*: Vellen als bedoeld in artikel 1.1 van de Omgevingswet, te weten: rooien of verrichten van andere handelingen die de dood of ernstige beschadiging van een houtopstand tot gevolg kunnen hebben.
- *Veteranenboom*: Bomen op openbaar terrein met de potentie om de veteranenfase (verbonden aan de leeftijd van de boom) te bereiken. Een veteranenboom is een monumentale boom.
- *waardevolle boom of houtopstand*: Boom met een leeftijd van ten minste 50 jaar die niet verkeert in een onomkeerbare slechte conditie verkeert.

Hoofdstuk 2 Verbod tot vellen

2.1 Wanneer geldt een verbod tot het kappen van bomen?

2.1.1 Binnen de bebouwingscontour houtkap

1. Binnen de bebouwingscontour houtkap is het verboden zonder omgevingsvergunning van het college de volgende handelingen te verrichten of laten verrichten:
 - a. het vellen van een boom of houtopstand met een stamomtrek van minimaal 45 centimeter op 130 centimeter hoogte, waarbij in geval van 'meerstammigheid' de stamomtrek van de dikste stam geldt;
 - b. het vellen van een boom of houtopstand die onderdeel is van de groenstructuren of is opgenomen als waardevolle of monumentale boom;
 - c. het snoeien van meer dan 40% van het kroonvolume of wortelgestel van een boom of houtopstand met een stamomtrek van minimaal 45 centimeter op 130 centimeter hoogte;
 - d. Het verplanten van een boom of houtopstand met een stamomtrek van minimaal 45 centimeter op 130 centimeter hoogte;
 - e. voor het eerst kandelaberen van een boom of houtopstand met een stamomtrek van minimaal 45 centimeter op 130 centimeter hoogte;
 - f. het vellen van een boom of houtopstand, ongeacht de stamomtrek, die is aangelegd op grond van een herplant-, compensatie en/of instandhoudingsplicht;
 - g. het voorhanden of in voorraad hebben dan wel het vervoeren van een gekapte boom of houtopstand, of delen ervan, met een plantenziekte voor zover deze plantenziekte zich kan verspreiden.
2. De burgemeester kan bij een omgevingsvergunning-plichtige handeling als bedoeld in deze paragraaf in geval van een spoedeisend belang zonder een omgevingsvergunning besluiten tot noodvelling, zowel van een boom of houtopstand in particulier eigendom als in gemeentelijk eigendom. Dit besluit wordt zo spoedig mogelijk bekend gemaakt aan belanghebbenden.

2.1.2 Buiten de bebouwingscontour houtkap

Ook buiten de bebouwingscontour houtkap is het verboden om zonder omgevingsvergunning² van het college te vellen in de volgende gevallen:

- a. Boom of houtopstand met minimaal 45 centimeter stamomtrek gemeten op 130 centimeter hoogte, op erven of in tuinen, waarbij in geval van 'meerstammigheid' de stamomtrek van de dikste stam geldt. Bij erven en tuinen gaat het om particuliere erven en tuinen die niet vallen onder de rijksregels van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).
- b. houtopstanden met een oppervlakte van minder dan 10 are. De houtopstand is een aaneengesloten gebied met bomen. Die kan ook perceelsgrenzen overschrijden.
- c. houtopstanden die bestaan uit een rijbeplanting van niet meer dan 20 bomen (gerekend over het totaal aantal rijen). Het gaat hier om het aantal bomen in rijbeplanting van de totale houtopstand dus niet alleen het aantal te vellen bomen. Rijbeplanting is een rij aan bomen die duidelijk in samenhang geplant zijn in een rij langs een structuur, bijvoorbeeld langs een weg of sloot.

² Voor de houtopstanden buiten de bebouwingscontour houtkap, die niet onder dit artikel vallen, gelden de bepalingen uit de regels Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) over het vellen van houtopstanden

2.2 Plantenziekte

Als zich op een terrein een boom of houtopstand bevindt, die vanuit de plantgezondheidswet een gevaar oplevert voor verspreiding van een plantenziekte of voor vermeerdering van de ziekteverspreiders, zoals insecten, is de rechthebbende na een aanschrijving daartoe van het college, verplicht binnen de bij aanschrijving gestelde termijn:

- a. de boom of houtopstand te (laten) vellen; en
- b. conform de aangegeven aanschrijving de desbetreffende boom of houtopstand direct zodanig te (laten) behandelen dat verspreiding van de plantenziekte wordt voorkomen.

in het standaard werk “Atlas wilde bomen en struiken, Landschappelijk groen erfgoed in de provincies van Nederland en Vlaanderen” onder redactie van Bert Maes, en de digitale kaart die hier te vinden is.

2. Een omgevingsvergunning voor het vellen van een boom of houtopstand in verband met het plaatsen of belichten van zonnepanelen, zonnecollectoren en kleine windmolens, wordt geweigerd;
3. Een omgevingsvergunning voor het vellen van een monumentale boom of houtopstand kan worden geweigerd indien de belangen van het vellen van de monumentale boom niet opwegen tegen het belang van behoud van de monumentale boom en/of er geen volwaardig alternatief voorhanden is;
4. Een omgevingsvergunning voor het vellen van een waardevolle boom of houtopstand kan worden geweigerd indien de belangen van het vellen van de waardevolle boom niet opwegen tegen het belang van behoud van de waardevolle boom en/of er geen volwaardig alternatief voorhanden is;
5. Het college kan aan een omgevingsvergunning, voorschriften en voorwaarden verbinden.
6. Er mag pas gebruik gemaakt worden van de omgevingsvergunning nadat een besluit genomen is op ingediende bezwaren en/of beroepen.

3.2 Beoordelingsregels voor waardevolle en monumentale bomen

3.2.1 Monumentale bomen: Zwaarwegend maatschappelijk belang

Verlening van een vergunning voor het vellen van monumentale bomen kan, bij uitzondering, plaatsvinden indien er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en er geen alternatieven voor handen zijn om met behoud van de boom of houtopstand dit belang adequaat te dienen. Een voorbeeld van zwaarwegend maatschappelijk belang is de aanleg van een hoofd infrastructurele ontsluiting (hoofdverkeersweg, hoofdriool, hoofdgasleiding etc.) Het verschil tussen zwaarte van maatschappelijke belangen hangt samen met de omvang van het deel van de bevolking dat hierbij gebaat is. Denk aan uitbreiding van het ziekenhuis (zwaarwegend maatschappelijk belang) ten opzichte van de uitbreiding van een huisartsenpost (‘gewoon’ maatschappelijk belang). Door middel van een bomenonderzoek met bomeneffectanalyse dient als onderdeel van de vergunningsaanvraag aangetoond en beargumenteerd te worden dat de boom niet te handhaven is. De verlening van de vergunning is enkel aan de orde als alternatieven voor het duurzaam behoud van de bomen niet voorhanden zijn. Door het college kan worden overwogen de verwijdering en herplant van de bomen integraal onderdeel uit te laten maken van het project. Wanneer de kosten voor (toekomstige) boom besparende maatregelen niet (meer) in verhouding staan tot de actuele boomwaarde, kan een vergunning voor het vellen van een boom worden overwogen. Hoe deze verhouding ligt is per situatie verschillend en ter finale beoordeling aan het college. Aan het verlenen van een vergunning voor het vellen van een boom of houtopstand in het kader van een (zwaarwegend) maatschappelijk belang kunnen voorschriften worden verbonden.

3.2.2 Waardevolle bomen: Maatschappelijk belang

Verlening van een vergunning voor waardevolle bomen kan, bij uitzondering, plaatsvinden indien er sprake is van een maatschappelijk belang en geen alternatieven voor handen zijn om met behoud van de boom of houtopstand dit belang adequaat te dienen. Maatschappelijk belang wordt daarbij gedefinieerd als de bouw van woningen, bedrijven en andere opstallen een infrastructureel werk. Door middel van een bomenonderzoek met bomeneffectanalyse dient als onderdeel van de vergunningsaanvraag aangetoond en beargumenteerd te worden dat de boom niet te handhaven is. De verlening van de vergunning is enkel aan de orde als alternatieven voor het duurzaam behoud van de bomen niet voorhanden zijn. Door het college kan worden overwogen de verwijdering en herplant van de bomen integraal onderdeel uit te laten maken van het project. Bij een maatschappelijk belang gaat het ook over de inzet van publieke middelen. Wanneer de kosten voor (toekomstige) boom besparende maatregelen niet (meer) in verhouding staan tot de actuele boomwaarde, kan een

vergunning voor het vellen van een boom worden overwogen. Hoe deze verhouding ligt is per situatie verschillend en ter finale beoordeling aan het college. Aan het verlenen van een vergunning voor het vellen van een boom of houtopstand in het kader van een (zwaarwegend) maatschappelijk belang kunnen voorschriften worden verbonden.

3.3 Aanvraag omgevingsvergunning voor het vellen

1. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het vellen van een boom of houtopstand worden de volgende gegevens en bescheiden verstrekt:
 - a. oude en nieuwe situatietekening (inclusief compensatieplan) aangevuld met foto's; en
 - b. redenen of argumentatie waarom vellen gewenst of noodzakelijk is en alternatieven voor behoud van de boom of houtopstand niet voorhanden zijn; en
 - c. bij meer dan 3 bomen: uit ecologisch onderzoek blijkt dat geen risico's met betrekking tot beschermde flora en fauna.
2. In aanvulling op het eerste lid, worden in geval van compensatie ook verstrekt:
 - a. een bomenonderzoek inclusief boomwaarde bepaald door een boomdeskundige;
 - b. een overzicht van de overige (aangevraagde) vergunningen onderdelen, ontheffingen of toestemmingen die nodig zijn voor de realisatie van een project;
 - c. een compensatieplan inclusief eventueel benodigde groeiplaatsverbetering, inzicht in zowel de fysieke als financiële compensatie van de te vellen boom of houtopstand op basis van de waarde, waarbij in geval van financiële compensatie is aangetoond dat fysieke compensatie niet mogelijk is op locatie.
3. Bij een aanvraag voor het vellen van een monumentale boom of monumentale houtopstand of een waardevolle boom of monumentale houtopstand moet bij de aanvraag ook worden verstrekt:
 - a. een motivatie waarom er sprake is van een (zwaarwegend) maatschappelijk belang om tot vellen over te gaan; en
 - b. een onderbouwing van het ontbreken van alternatieven, waarmee het vellen van de boom of houtopstand zou kunnen worden voorkomen.

3.4 Intrekken of wijzigen omgevingsvergunning

De verleende omgevingsvergunning kan worden ingetrokken of gewijzigd als:

- a. onjuiste of onvolledige gegevens ter verkrijging van de omgevingsvergunning zijn verstrekt;
- b. sprake is van verandering van inzichten of omstandigheden na verlening;
- c. daarom door vergunninghouder wordt verzocht.

Hoofdstuk 4 Handhaving

4.1 Handhavingsaspecten

1. Als een vergunningplichtige boom of houtopstand zonder of in strijd met de vergunning is geveld, dan wel op andere wijze teniet is gedaan, kan het college aan de zakelijk gerechtigde van de grond waarop de boom of houtopstand zich bevond, dan wel aan degene die de boom of houtopstand heeft geveld of teniet gedaan dan wel heeft laten vellen of teniet heeft laten gaan:
 - a. een verplichting tot compensatie inclusief zorg- en instandhoudingsplicht opleggen overeenkomstig de door het college te geven aanwijzingen binnen een daarbij te bepalen termijn;
 - b. in aanvulling op of ter vervanging van de verplichting tot compensatie als genoemd onder a, een financiële bijdrage te bepalen aan de hand van het Bomencompensatiefonds van de gemeente Gilze en Rijen.
2. Als een boom of houtopstand waarop het verbod tot vellen van toepassing is in het voortbestaan wordt bedreigd, kan het college aan de zakelijk gerechtigde van de grond waarop de boom of houtopstand zich bevindt, dan wel aan degene die de boom of houtopstand in het voortbestaan bedreigt dan wel in het voortbestaan laat bedreigen, de verplichting opleggen om, overeenkomstig door het college te geven aanwijzingen en binnen een door het college te stellen termijn, voorzieningen te treffen waardoor die dreiging wordt weggenomen. Dit mag ook betekenen dat werkzaamheden (al dan niet deels) worden gestaakt.
3. Het college kan de verplichtingen, genoemd onder lid 1 of lid 2, waarbij de gemeente een taxatie moet laten uitvoeren van de boom of houtopstand, de taxatiekosten verhalen bij de zakelijk gerechtigde van de grond waarop de boom of houtopstand zich bevindt/ bevond, dan wel aan degene die de boom of houtopstand heeft gekapt of laten vellen, heeft gesnoeid of heeft laten snoeien.

4.2 Registratie

Gemeente Gilze en Rijen draagt zorg voor een registratie van fysiek gecompenseerde houtopstanden en controleert of:

- Deze houtopstanden binnen de gestelde termijn zijn aangeplant, en
- Deze houtopstanden behouden blijven.

Hoofdstuk 5 Compensatie

5.1 Compensatieplicht

Bij het vellen van een boom of houtopstand geldt een compensatieplicht, tenzij het vellen gebeurt omwille van een groene reden.

5.2 Compensatiebesluit

Aan een noodvelling als bedoeld in paragraaf 2.1 omwille van een rode reden, kan een zelfstandig compensatiebesluit worden verbonden.

5.3 Uitvoering compensatieplicht

1. Het uitgangspunt is dat er fysiek gecompenseerd wordt in de zin van herplant van een gelijkwaardige boom of houtopstand.
2. Fysieke compensatie vindt plaats op dezelfde locatie als waar de te vellen boom of houtopstand aanwezig is of was. Indien herplant op die locatie niet mogelijk is, is een alternatieve locatie op het perceel of in het plangebied mogelijk.
3. Het college kan bepalen dat, in afwijking van het eerste lid, indien binnen het plangebied of perceel onvoldoende openbare groeiruimte voor herplant of houtopstand beschikbaar is, een andere vorm van gelijkwaardige compensatie mogelijk is.
4. Indien fysieke compensatie (herplant) als bedoeld in voorgaande leden niet mogelijk is, is financiële compensatie mogelijk. Indien fysieke compensatie slechts deels mogelijk is kan de herplant worden aangevuld met financiële compensatie. Dat fysieke compensatie niet mogelijk is moet onderbouwd worden door initiatiefnemer en vervolgens worden beoordeeld en goedgekeurd door het college.

5.4 Eisen Compensatieplan

Een compensatieplan maakt onderdeel uit van een vergunningaanvraag ofwel een handhavingsprocedure en bevat:

- a. de wijze waarop fysiek of financieel wordt gecompenseerd;
- b. een ontwerpplan met bijbehorende plantlijsten en groeiplaatsverbetering en onderbeplanting;
- c. een overzicht van de te herplanten bomen;
- d. de exacte locatie van de te herplanten bomen, ondergrondse groeiplaats, of alternatief groen;
- e. de maat van de te herplanten bomen gemeten op een hoogte van 100 centimeter vanaf maaiveld (voorkeur voor omtrek 18-20 cm);
- f. nieuwe bomen dienen in het plan aangegeven te worden met voldoende boven- en ondergrondse ruimte;
- g. de taxatiewaarde van de te vellen / verloren gegane boom of houtopstand;

5.5 Kosten

1. De kosten van de herplant dienen in beginsel minimaal gelijk te zijn aan de taxatiewaarde van de te vellen bomen.
2. Tot compensatiekosten mogen worden gerekend:
 - boom en onderbeplanting
 - ondergrondse groeiplaats of bodemverbetering
 - materialen ten behoeve van de boom
 - nazorg en inboet voor 3 jaar
 - allen exclusief btw

5.6 Compensatietermijn

1. Indien mogelijk wordt de fysieke compensatie uitgevoerd voorafgaand aan het vellen.
2. Indien voorafgaande uitvoering van fysieke compensatie als bedoeld in het eerste lid niet mogelijk is en er geen sprake is van een bouwproject, geldt een uitvoeringstermijn van 1 jaar na oplegging van de compensatieplicht.
3. Indien voorafgaande uitvoering van fysieke compensatie als bedoeld in het eerste lid niet mogelijk is en er is sprake van een bouwproject, geldt een uitvoeringsplicht van 1 jaar na gereedkomen van de bouw.
4. In afwijking van voorafgaande leden kan het college op basis van maatwerk een afwijkende compensatietermijn opleggen.

5.7 Hoogte financiële compensatie

1. De financiële compensatie bedraagt de taxatiewaarde van de boom of houtopstand;
2. De taxatiewaarde van de boom of houtopstand wordt bepaald op basis van de NVTB methode.